Het Laatste Oordeel

Het Laatste Oordeel

Een waarschuwing voor de zondaar
Herzien door werkgroep Remco Sleiderink

De hemel of de hel?

In de Apocalyps (het laatste Bijbelboek) staat hoe de allerlaatste dag, ook bekend als de Dag des Oordeels, zal verlopen. Alle zielen die ooit geleefd hebben komen dan weer tot leven. Vervolgens mag Christus een oordeel vellen over al deze zielen: Hij beslist wie er voor eeuwig in de hemel verder mogen leven, en wie in de hel. Dit doet Hij door alle zielen te wegen op een weegschaal. De zielen van mensen die vroom geleefd hebben, doen de weegschaal genoeg uitslaan. Zij mogen staan aan de rechterhand van Christus (en gaan op het schilderij van Hans Memling op de afbeelding hiernaast naar links). Daar staat Petrus, de drager van de sleutel van de hemelpoort, om hen in de hemel te verwelkomen. Maar wee de zielen die te licht worden bevonden. Zij worden onverbiddelijk naar links gestuurd, waar ze meteen de hel in worden gesleurd. Daar zullen ze in eeuwigheid moeten branden om boete te doen voor hun zondige leven.

In de periode tussen het heden en het Laatste Oordeel sterven er natuurlijk ook steeds mensen. Hun zielen zullen in afwachting van de Dag des Oordeels een plaats krijgen toegemeten in de hemel of in de hel. Maar ook de mensen die vroom geleefd hebben en dus naar de hemel mogen, hebben toch wel zonden gedaan. Voordat deze zielen naar de hemel kunnen, moeten ze daarom eerst gezuiverd worden. Dat gebeurt in het vagevuur, waar de zondigheid als het ware van de zielen wordt afgebrand. Pas als alle zonden zijn geboet, mogen de zielen hun plaats in de hemel innemen.

Waarschuwende kunst

De angst voor hel en vagevuur was groot. Voortdurend werd de gelovigen voorgehouden dat ze eens moesten sterven en dan verantwoording voor hun zonden moesten afleggen. Schilderijen zoals die van Hans Memling en Jeroen Bosch dienden om de mensen hun uiteindelijke bestemming goed in te prenten en ze op te roepen vroom te leven. Er zijn ook heel wat teksten met die bedoeling geschreven. Een van de bekendste is wel *Tondalus' visioen*, waarin de hoofdpersoon in zijn droom een rondreis maakt door hemel, hel en vagevuur. Natuurlijk gaat hij daarna zijn leven beteren. Bovendien vertelt hij over zijn reis om andere mensen te waarschuwen voor de verschrikkingen die hun te wachten staan. Vanuit hun angst voor wat komen ging, probeerden middeleeuwers elkaar op te wekken om zuiver te leven.

The history of *The Last Judgement* by Hans Memling

Een animatie over het schilderij van Hans Memling.

Hieronymus Bosch *The last Judgment*

Kunsthistorici Dr. Beth Harris and Dr. Steven Zucker bespreken (in het Engels) het triptiek met het laatste oordeel van Jeroen Bosch uit 1504-1508, dat te zien is in de Akademie für bildenden Künste te Wenen.

Verder lezen

- Herman Pleij, *Het gevleugelde woord. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1400-1560* (2007), p. 177-216: ‘De eeuwigheid op orde’.
- Truus van Bueren m.m.v. W.C.M. Wüstefeld, *Leven na de dood. Gedenken in de late middeleeuwen.* Catalogus. Turnhout, 1999.

https://www.literatuurgeschiedenis.org/middeleeuwen/het-laatste-oordeel